

SANTA MARGARIDA / Una capella desapareguda i una festa oblidada.

Sant Pau no és pas l'única capella de la parròquia de Ribes. Posarem l'atenció en la de santa Margarida deixant a part les altres. La capella de santa Margarida estava situada en el territori de Miralpeix, entre les Coves i la desembocadura de la riera al mar. El lloc on s'alçava està actualment dins del camp de golf. No fa gaires anys les seves runes van ser arrasades i substituïdes per una caseta.

La capella era de petites dimensions, tenia volta apuntada i estava reforçada amb contraforts. La senzilla façana s'orientava cap a ponent, en ella sols s'hi veia un portal rodó i una petita espadanya per sostenir una campana. La clau del portal presentava esculpida la imatge d'una dona asseguda, amb una testa desproporcionada, que per detalls del sel vestit i cara feia creure que era molt antiga (1).

Pels voltants del lloc on era han estat trobats fragments de ceràmiques romanes (2). També hi van ser descobertes sis o set tombes (3). Però la primera notícia de l'existència de santa Margarida és de l'any 1414 (4). El bisbe de Barcelona va fer una visita pastoral i per ella sabem que a la capella hi havia dos donats de 60 anys que en tenien cura permanent i que vivien en una caseta adossada. La capella es deia de sant Martí i tenia dos altars, un dedicat a aquest sant i l'altre a santa Margarida. L'any 1421 tot continuava igual. No tornem a tenir referències fins l'any 1555 en què ja s'anomena de santa Margarida. El 20 de juny de 1617, pocs dies abans de sant Joan, va ser concedida llicència al rector de Ribes perquè beneís la reconstruïda capella sota invocació de santa Margarida (5).

Com veurem més avall, les festes celebrades a la capella eren les de sant Joan i santa Margarida. Però, què pot explicar que es perdés la devoció a sant Martí i que en canvi s'hi celebrés la festa de sant Joan quan ja almenys des de 1414 aquest tenia un altar a l'església parroquial? Una possibilitat és que el sant Martí no fos el de Tours, la festa del qual es celebra l'onze de novembre, sinó un altre sant Martí molt més desconegut venerat el 23 de juny. En tal cas es tractaria de la cristianització de la festa pagana dedicada al solstici d'estiu i no seria estrany que amb el temps la festa passés a dir-se de sant Joan (24 de juny) que és molt més popular i es celebra igualment el 23 de juny. Hauria canviat la devoció, però perduraria la festa del solstici d'estiu. Les festes del 23 de juny i del 20 de juliol (santa Margarida) es relacionen també amb la fi de la sega i la batuda, que és quan ja es pot dir que es té el blat perquè és al sac i ben lligat. És l'hora de l'agraïment per la collita de l'any.

Junt a les cerimònies religioses es feien les distraccions collectives de l'època. Una festa religiosa era també un dia de diversió i de tracte entre gent de diferents llocs que no es veia gaire sovint. Cal tenir en compte que en aquells temps tots els ribetans vivien en masies o en veïnats de mitja dotzena de cases. Sabem com es celebraven aquelles festes per unes petites notes descriptives que s'han conservat de l'any 1680: «...lo batlle de Ribes ab sa insignia de batlle o vara y los jurats (actuals regidors) de Ribes ab sas insignias van tots anys» «junt ab la major part de la gent de dit terme a hoir missa» «lo dia de santa Margarida y lo dia de sant Joan de juny en la hermita de santa Margarida construhida y edificada en dita quadra de Miralpeix». En el mateix document es deia de Francesc Puig del Maset (Can Puig) que «essent batlle a donat moltas vegadas llicencias per a ballar y jugar a cartas en dita quadra en distas diadas y a la ocasió li apareixia

Sobre Sant Pau, més a segon terme s'hi veu Els Jugadors.

avian ballat y jugat prou les deya que sen dexassen y luego tothom sen dexaven de ballar y jugar» (6).

Com podem veure eren festes amb ballades i jugades a cartes, però limitades per l'autoritat del batlle, que no era elegit pel poble com avui, sinó que era representant del senyor, que en el cas de Ribes era el bisbe de Barcelona. S'ha de tenir en compte que en aquella època el joc era un vici molt extès del qual se'n seguien endeutaments i baralles. Les autoritats civils i eclesiàstiques el perseguïen tant com podien. De fet la gent no feia massa cas de les prohibicions i per evitar càstics se n'anaven a jugar d'amagat a una barraca dalt d'una muntanya. Però això va arribar a ser tan públic que des del segle XVI, i encara avui, aquesta muntanya s'anomena els Jugadors (7). Els dies de festa hi havia màniga ampla per poder jugar a cartes públicament, però hi havia casos de gent que anava més enllà. Sabem que en una diada de sant Joan o santa Margarida el batlle i el governador de les baronies del bisbe capturaren davant la capella de santa Margarida i s'emportaren pres cap a la presó del castell un home «per lo que deyan que avia tingut alguns tractes ab alguna donzella que eran contra la honor de la matexa donzella» (6).

En 1682, al llarg d'una visita feta a la parròquia es va fer el següent decret: «...contant-nos de las graves indecencias que se fan los dias de sant Jont y santa Margarida, o los dias que ditas diadas se transferexen manam al reverent rector ...que en dits dies diga missa a hora de missa matinal y no en altra hora per concideraro axis per el servei de Déu Nostre Senyor més convenient» (8).

Poca cosa sabem dels temps en què santa Margarida anà decaient. La capella era del comú, és a dir de tota la gent del poble, i en guardava la clau un administrador. En el segle XVIII encara s'hi feien processons per demanar pluges en anys de secada, per evitar les males collites i la fam. A mitjan del segle XIX santa Margarida estava en molt mal estat; el govern, amb la desamortització, intentà vendre-la, però s'aconseguí que desistís a força de reclamacions i de demostrar el seu escàs valor econòmic. A finals del segle passat ja s'havia ensorrat part de la teulada, aviat quedaria reduïda a un mut de runes.

Xavier Miret i Mestre

(1) Joan Llopis i Bofill, 1889: Assaig històric sobre la vila de Sitges. Reedicció del Grup d'Estudis Sitgetans, 1977, p. 122.

(2) Albert Ferrer i Soler: El sarcòfago romano de Sitges, a Ampurias, VII-VIII, Barcelona, 1945-46, pàgines 366-68.

(3) Josep Carbonell i Gener: Siete ensayos de historia suburense, Sitges, 1961, p. 142.

(4) Mentre no es digui el contrari ens referirem a l'Arxiu Diocesà de Barcelona, visites pastorals, 1414; 1421, fol. 274; 1555, fol. 168; 1777, 1804, 1853.

(5) A. D. B. Communion 1616-18, fol. 189.

(6) A. D. B. Mensa Episcopal, Títol XIII, n.º 13.

(7) A. D. B. Mensa Episcopal, Títol XI. Precari fet a favor de Joan Castelló l'any 1602.

(8) Arxiu de la Catedral de Barcelona, visites Seu Vacant, 1682.